

**UNIVERSITETI I PRISHTINËS
“HASAN PRISHTINA”
FAKULTETI EKONOMIK**

**LËNDA:
BN**

Asistent: Msc. Neshat PODVORICA
E-mail: neshat.podvorica@uni-pr.edu
Web: ekonomiks.weebly.com

Nentor, 2019

Sistemet politike

- Ndahen sipas dy qasjeve kryesore:
Kolektivizmi dhe Individualizmi
- ***Kolektivizmi*** – nevojat e shoqërisë janë mbi nevojat e individit
- ***Individualizmi*** – individi në qendër, me të drejtat e tij
- Komunizmi vs Demokracia
- Demokracia => tregu i lirë apo shtet social!!

Trajtat e shtetit

- Trajta e sundimit;
- Trajta e regjimit politik;
- Trajta e rregullimit shtetëror;
- Trajta e pushtetit

TRAJTA E SUNDIMIT

- Kriteri: Numri i personave (organeve) që ushtrojnë pushtetin më të lartë: Shefi i Shtetit si kriteri kryesor.
- **Monarkia**
  - Absolute: pushteti pa-kufizuar;
  - Kufizuar: ndanë pushtetin bashkë psh-parlamenti;
  - Moderne e kufizuar: Parlamentare - Anglia;
  - Kushtetuese: Monarku i bindet rendit kushtetues.
- **Republika**
  - Shefi i shtetit zgjedhet;
  - Mbanë përgjegjësi penale e politike, i nënshtrohet rendit juridik;
  - Zgjedhet nga populli ose parlamenti.

TRAJTA E REGJIMIT POLITIK

- Kriteri: kush është bartës i pushtetit shtetëror
- **Demokracia**
  - Vendimarrja rrjedhë nga populli për popullin
- **Autokracia**
  - **Totalitarizmi** – udhëheqin individ ose grupe të vogla të cilët nuk lejojnë të drejta të popullit. Pakica sundon mbi shumicën;
  - **Diktatura**: kundërligjshme: shkelja e lirive dhe të drejtave të njeriut;
  - **Aristokracia**: shtresë e caktuar e shoqërisë (shtresë elitare);
  - **Oligarkia**: një grup njerzish për interesa të ngushta;
  - **Tirania**: me forcë e dhunë;
  - **Despotizmi**: pa norma juridike, sundim i egër.

TRAJTA E RREGULLIMIT SHTETËROR

- Kriteri: Raporti i organeve qëndrore me ato jo-qëndrore.
  - Centralizimi dhe Decentralizimi
- Shteti i përbërë dhe shteti i thjeshtë.
  - Shteti i PËRBËRË
    - Konfederata;
    - Federata;
    - Protektorati;
  - Shteti i THEJSHTË

TRAJTA E PUSHTETIT SHETËROR

- Organet shtetërore:
  - Parlamenti
  - Ekzekutivi
  - Gjykatat
- Parimi i ndarjes së pushtetit:
  - Sistemi presidencial
  - Sistemi parlamentar
  - Sistemi i përzier: kombinimi i dy sistemeve paraprake.

Sistemet ekonomike

- Ekonomitë e tregut
- Ekonomitë centraliste
- Ekonomitë mikse
- Jepni shembuj për secilën prej tyre?

Zhvillimet politike

- BN janë të ndjeshme ndaj ndryshimeve politike.
- **Vendin amë:** Embargove, sanksioneve, kontrolleve të eksportit, legjislacionit, etj.
- **Vendin e destinacionit:** Riskut politik, riskut ekonomik.

Sistemi ligjor

- Zakonor (common law)
- Ligjor (civil law)
- Mbrojtjen e të drejtave pronësore, intelektuale, sigurinë e produkteve etj.
- Për shkak specifike përmes konventave ndërkombëtare janë rregulluar funksionimi dhe mbrojtja e të drejtave intelektuale.

Materiale / Linqe

- https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm
- <https://unctad.org/en/Pages/aboutus.aspx>
- <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/sales/cisg/V1056997-CISG-e-book.pdf>

Pyetje?

Ju faleminderit!